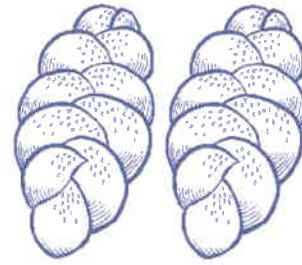

Maak challes

Tijdens de Sjabbatmaaltijd liggen er twee challes op de tafel. Bak twee van deze broden om te laten zien tijdens de presentatie. Zie www.tovclub.nl voor het recept.

Maak een kruidenbusje

Aan het einde van de Sjabbat wordt er geroken aan het kruidenbusje. Ga op zoek naar afbeeldingen van zo'n busje en maak er zelf een. Op de tovclubwebsite staat een voorbeeld.

Leer het Lied 'Vandaag is het vrijdag'

De tekst staat hieronder, de muziek staat op de dvd uit de lesmap. Vraag je juf of meester ernaar.

Vandaag is het vrijdag

Vandaag is het vrijdag,
morgen is het Sjabbat.
Sjabbat is een dag om te rusten.
Vandaag werken we allemaal,
morgen is het Sjabbat,
Sjabbat is een dag om te rusten.

Ha-Jom Jom Sjisjie

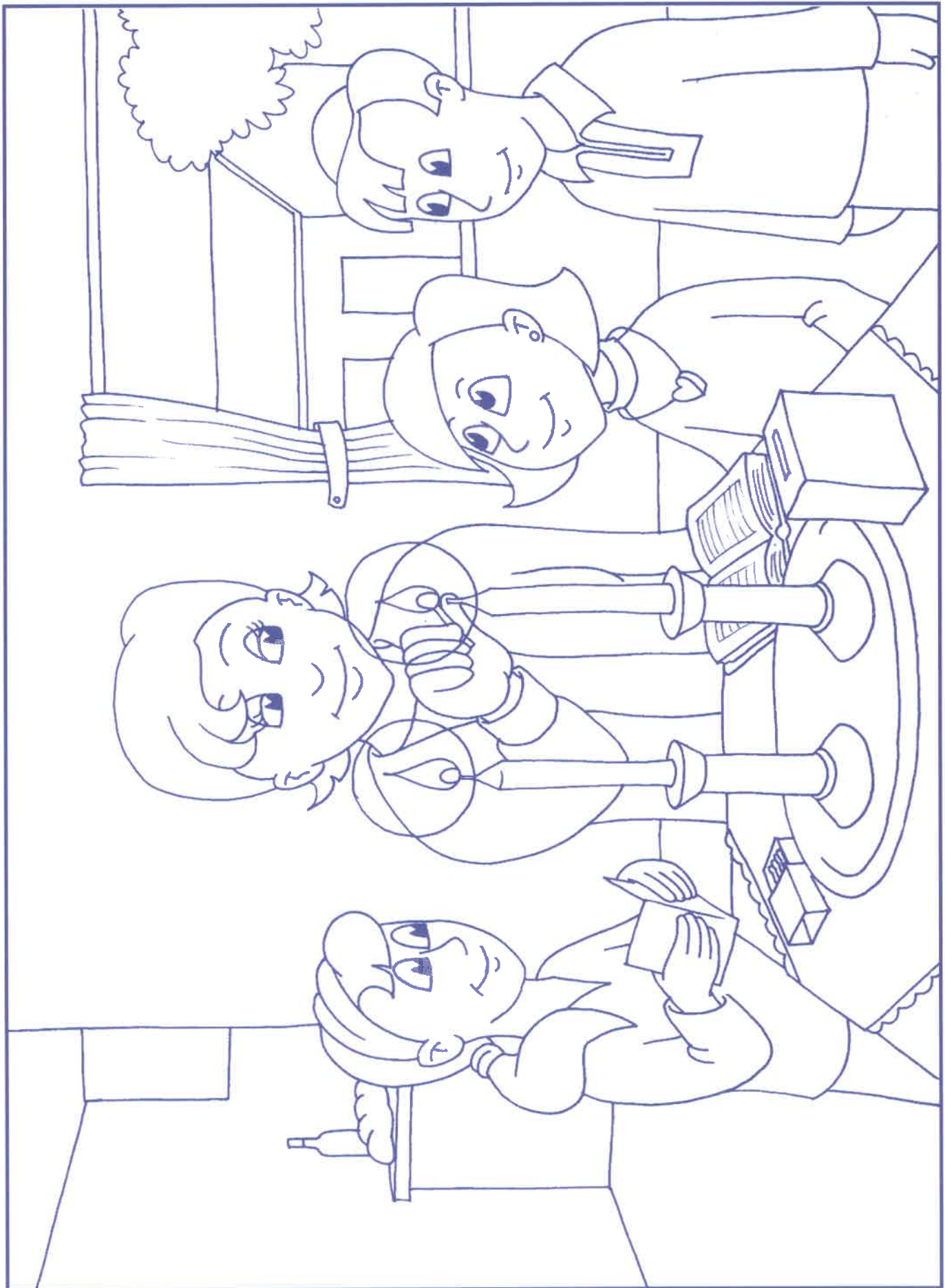
Ha-jom jom sjisjie
ha-jom jom sjisjie,

machar sjabbat, machar sjabbat,
sjabbat menoecha. (2X)

Ha-jom koelam ovdien,
ha-jom koelam ovdien,

machar sjabbat, machar sjabbat,
sjabbat menoecha. (2X)

copyright: Jeled-NIK

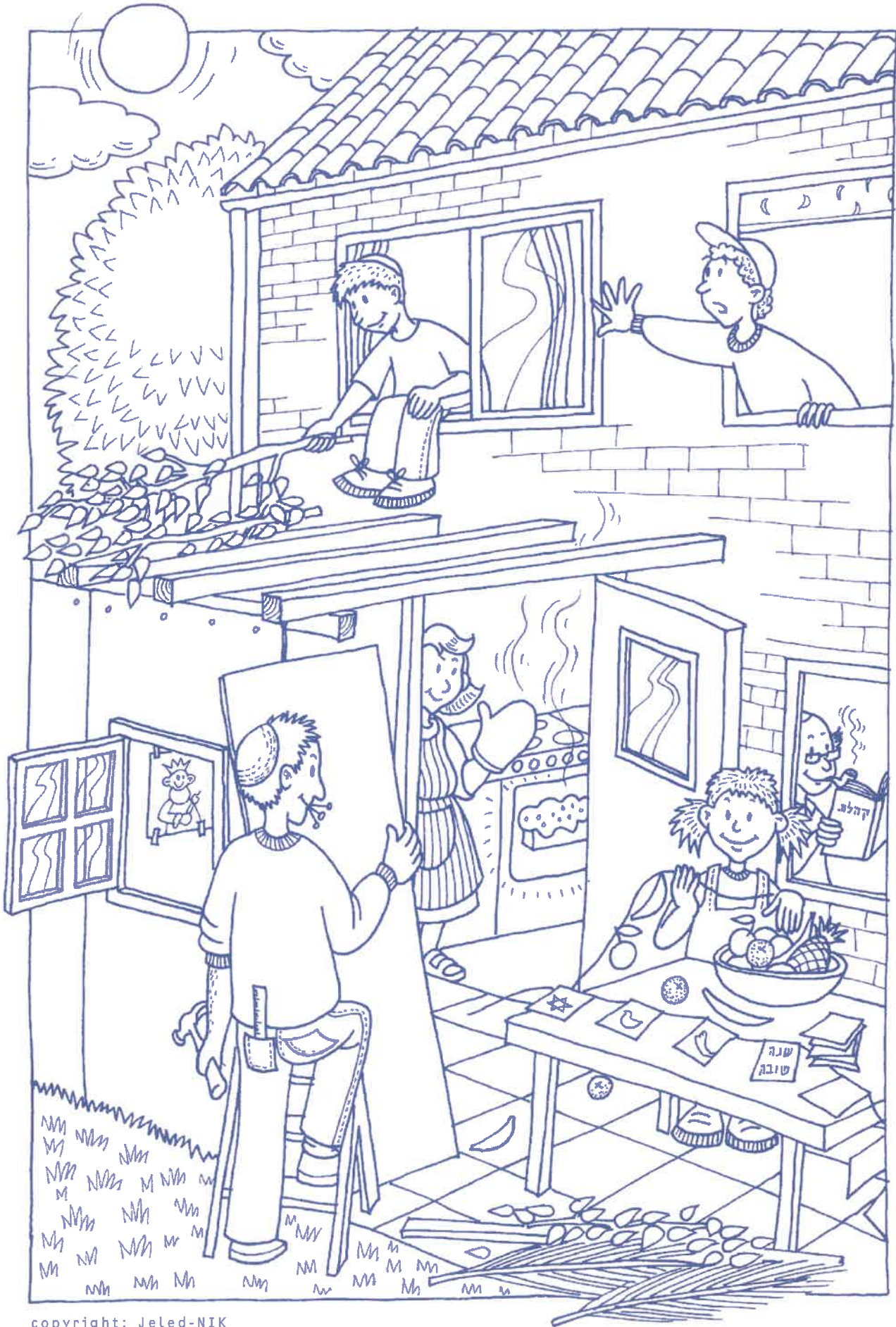
Woordzoeker

e	r	r	a	m	s	h	o	o	r	n
g	a	d	t	s	e	e	f	k	e	e
o	a	e	n	g	o	w	i	t	e	t
g	j	o	m	k	i	p	p	o	e	r
a	w	a	l	v	i	s	h	b	d	a
n	u	p	e	t	n	z	o	e	t	a
y	e	p	z	o	o	e	n	r	t	k
s	i	e	j	r	o	o	i	d	s	n
i	n	l	e	a	u	a	n	o	j	w
j	n	e	d	e	b	e	g	a	a	r

In deze woordzoeker staan woorden die te maken hebben met het Joods Nieuwjaar en Grote Verzoendag. Streep de woorden door en maak van de overgebleven letters een zin.

appel	Jona	synagoge
feestdag	kaarten	tora
gebeden	nieuwjaar	walvis
honing	oktober	wit
jom kippoer	ramshoorn	zoet

Antwoord: _____

copyright: Jeled-NIK

Maak een chanoekia

Tijdens het Inwijdingsfeest steken de Joden een kandelaar met 9 kaarsjes aan. Deze kandelaar heet een chanoekia. Maak een chanoekia van waxinelichtjes. Zorg ervoor dat één lichtje hoger staat dan de rest. Je kunt diverse materialen gebruiken; zoals klei of hout, maar geen materialen die snel branden, zoals karton.

Maak een dreidel

Maak met behulp van de bouwplaat (vraag er een aan je juf of meester) een dreidel. Met deze tol kun je een spel spelen. Ga op zoek naar de regels van dit spel. Wat heeft dit spel met het Inwijdingsfeest te maken?

Maak latkes

Ingrediënten

- 5 grote, geschilde aardappels
- 1 grote ui
- 4 eieren
- 1/3 kopje meel
- 1 theelepeltje zout
- 1/4 theelepeltje peper
- olie voor het bakken

De rauwe aardappelen grof raspen en in een vergiet uit laten lekken. De ui in kleine stukjes snijden en de eieren klutsen. Meng alle ingrediënten. Laat de olie heet worden in een koekenpan. Leg met een lepel een schep van het mengsel in de olie en druk het daarna een beetje plat. Bak ze aan beide zijden op niet te hoge temperatuur tot ze goudbruin zijn. Serveer de latkes met appelmoes.

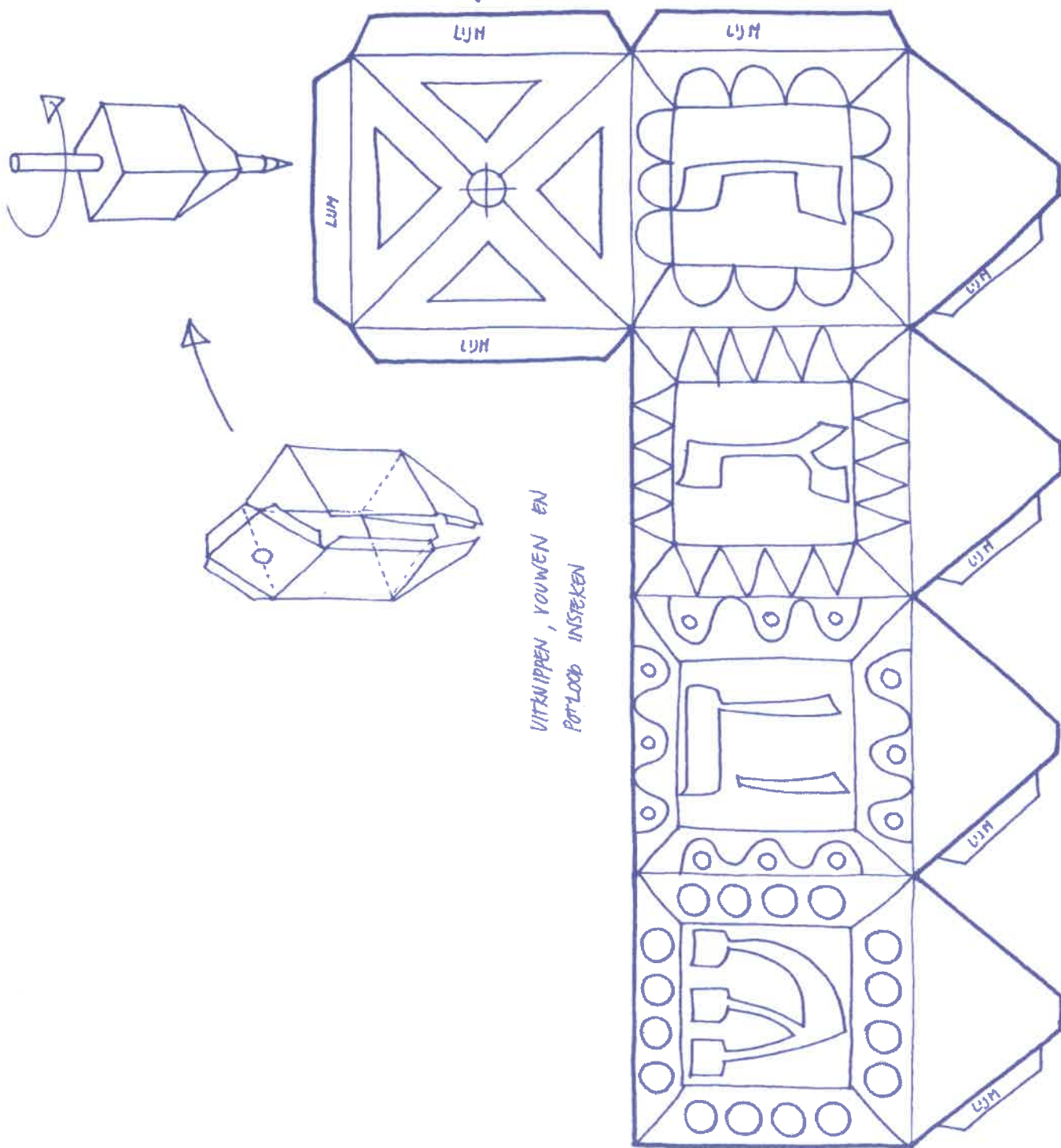

Leer het lied 'Ik heb een kaarsje'

Vraag aan je juf of meester een kopie van het lied (bijlage 2) en de dvd met de muziek uit de Lesmap.

GAT
↓

VITKNIPPEN, VOUWEN EN
POT-LOOP INSTEKEN

copyright: Jeled-NIK

Nieuwjaar van de Bomen Toe Bisjwat

Voor Joden is het van belang te weten wanneer een boom geplant is. Dat in verband met de opdracht tot het geven van tienden en de regel dat de eerste vier jaren de vruchten van een boom niet mogen worden gegeten. Volgens de Talmud is de datum voor deze dag gekozen vanwege het feit dat rond die tijd de meeste regen is gevallen. Daarmee is het grootste deel van de winter achter de rug en veel planten beginnen weer te groeien. Rond deze tijd staan in Israël de amandelbomen in bloei.

toekomst

Het Bomenfeest is ook van belang vanwege het feit dat het aangeeft dat de tijd van dwalen, eerst in de woestijn (uittocht uit Egypte), daarna de Babylonische ballingschap, en tot slot de verdrijving uit Israël door de Romeinen, voorbij is. Je plant alleen een boom als je weet dat je ergens voor langere tijd zult blijven. In de Talmud staat het verhaal van een man die een Johannesbroodboom aan het planten is. Iemand die voorbij kwam vroeg hem: 'Wanneer krijgt deze boom vruchten?'. De man antwoordde: 'Over zeventig jaar.' 'Denk je dan nog te leven?' kreeg hij als reactie. De man die de boom aan het planten was, vertelde: 'Toen ik geboren werd, droegen de bomen die mijn voorvaders geplant hebben vruchten. Nu plant ik ze voor mijn kinderen.'

bomen planten

Tijdens het Nieuwjaar van de Bomen worden jaartijks duizenden jonge boompjes geplant in Israël. Dit gebruik bestaat sinds 1908. In dat jaar werd deze boomplantdag voor het eerst officieel gehouden.

maaltijd

Tijdens deze dag worden er veel soorten vruchten uit Israël gegeten. Tijdens een speciale maaltijd worden er uit de Bijbel stukken gelezen waarin het land Israël en haar vruchten worden genoemd. Daarnaast worden er liederen gezongen en wordt er wijn gedronken. Net als de maaltijd tijdens Pesach, wordt dit een 'sedermaaltijd' genoemd.

Leviticus 19:23-25

Wanneer gij komt in het land en allerlei vruchtbomen plant, dan zult gij de vrucht daarvan als verboden beschouwen; drie jaar lang zal zij u verboden zijn, zij zal niet gegeten worden. 24 In het vierde jaar echter zullen alle vruchten daarvan tot een lofprijzing de HERE geheiligd zijn. 25 In het vijfde jaar zult gij dan de vrucht daarvan eten, opdat zij u een grotere opbrengst geven: Ik ben de HERE, uw God.

Babylonische Talmud

Er zijn vier Nieuw jaren.. Het nieuwe jaar van de bomen valt op de 1e van de maand Shvat volgens de school van Shammai. De school van Hillel zegt, op de 15e van de maand Shvat.'

Nieuwjaar van de Bomen

Ongeveer 100 jaar geleden was het land Israël er slecht aan toe. Een groot deel van het land bestond uit moeras of woestijn. Hoe moesten de Joden daar ooit hun voedsel op verbouwen?

Toen ontdekten ze dat eucalyptusbomen heel handige bomen zijn. Als je die in moerassige grond plant, dan zuigen ze al het water op. Daarna kun je er andere planten neerzetten. Zo werden complete moerassen veranderd in landbouwgrond. Ook werden er heel veel bomen geplant op de droge kale heuvels. Zo werden grote delen van het land Israël weer geschikt om te wonen en om eten te verbouwen.

Nog steeds worden er bomen geplant in Israël. Vaak gebeurt dat bij speciale gebeurtenissen. Bijvoorbeeld als er een kindje is geboren of als er iemand is overleden.

De mensen in Israël zijn zo blij met de bomen, dat ze elk jaar een speciaal bomenfeest houden. Tijdens dat feest gaan bijna alle schoolkinderen bomen planten.

Een andere reden voor dit feest is, dat het voor Joden belangrijk is te weten hoe oud een boom is. In de Bijbel staat dat de Israëlieten pas vanaf het vijfde jaar nadat ze een boom hebben geplant, de vruchten mogen eten. Daarom werd er lang geleden door de rabbijnen een dag gekozen als de verjaardag van alle bomen. Deze dag is in januari of begin februari. Dus vlak voordat de bomen weer beginnen uit te lopen.

Vragen

1. Waarom zijn eucalyptusbomen zo handig?

2. Waarom moeten Joden weten hoe oud een boom is?

3. Waarom valt het Nieuwjaar van de Bomen in januari of februari?

Internet

Ga naar www.tovclub.nl en beantwoord de volgende vragen:

1. Noem vier soorten bomen die in Israël groeien.

2. Welke soorten vruchten eten Joden tijdens het feest?

Inleiding

Het Jodendom kent een aantal belangrijke feesten. Door de feesten te leren kennen, leer je het Jodendom kennen.

Jullie gaan met je groep op zoek naar de betekenis van het Nieuwjaar van de Bomen.

Stel je daarbij onder andere de volgende vragen:

- Wanneer wordt het feest gevierd en hoe lang duurt het?
- Waarom vieren ze dit feest?
- Wat is er zo belangrijk aan het feest?
- Hoe vieren ze dit feest?
 - Welke gebruiken zijn er?
 - Is er speciaal eten?
 - Moeten ze speciale kleding dragen?

Opdracht

Aan het einde van het project moeten jullie een presentatie geven over wat jullie hebben geleerd.

De presentatie kan uit de volgende onderdelen bestaan:

- Een powerpoint-presentatie of een muurkrant;
- één zelfgemaakt voorwerp en
- een werkstuk, waarin je de verzamelde info over dit feest verwerkt.

Ook moeten jullie uitleg geven bij de presentatie. Bedenk van tevoren welke vragen er kunnen worden gesteld.

Daarnaast is het leuk om bijvoorbeeld iets te eten te maken of een lied te leren.

Plan

Maak eerst een plan. Zet in dat plan hoe de presentatie eruit moet zien.

Beantwoord daarbij de volgende vragen:

- Wat gaan we doen?
- Hoeveel tijd hebben we daarvoor nodig?
- Welke spullen hebben we nodig?
- Wie doet wat? (taakverdeling)

Neem dit plan op in jullie werkstuk. Bespreek het met je juf of meester. Ga daarna op zoek naar informatie op het internet en in de bibliotheek.

Bronnen

www.tovclub.nl

www.jeled.net

Zoek eerst de woorden die aan de zijkant staan en streep ze door. Schrijf de letters die je overhoudt in de vakjes onder de wegstreepuzzel. Als je het goed gedaan hebt, dan staat er dan de naam van een speciale maaltijd die de Joden houden op het Nieuwjaar van de Bomen.

G	A	V	O	C	A	D	O	S	C	H	T
G	R	A	P	E	F	R	U	I	T	H	O
T	N	A	E	N	I	R	A	T	C	E	N
V	I	J	G	N	N	E	V	I	U	R	D
L	R	E	E	I	A	T	J	R	I	W	I
O	A	T	E	E	A	V	S	R	R	M	D
L	D	R	R	B	A	N	T	E	B	I	A
E	N	O	D	O	V	E	A	O	U	D	R
M	A	G	R	P	P	N	N	P	R	R	E
O	M	A	A	N	A	N	A	S	P	P	L
P	H	S	A	A	A	D	O	L	I	J	V
S	S	I	N	A	A	S	A	P	P	E	L

- aardbei
- ananas
- avocado
- banaan
- dadel
- druiven
- etrog
- granaatappel
- grapefruit
- kiwi
- mandarijn
- nectarine
- olijven
- peer
- perzik
- pomelo
- pruim
- sap
- sharonvrucht
- sinasappel
- vijg

Maskers maken

Tijdens het Poerimfeest dragen de mensen maskers van personen uit het verhaal van Esther. Van papier-maché kun je mooie maskers maken. Maak eerst van klei een gezicht. Doe daar een laagje aluminiumfolie overheen. Druk het aluminiumfolie zachtjes aan, zodat de vorm van het gezicht erdoorheen zichtbaar is. Plak over het aluminiumfolie 10 lagen papier-snippers met behangerslijm. Nadat het masker is gedroogd, kun je het schilderen.

Maak een schudkoker

Lawaai maken tijdens het verhaal van Esther hoort bij Poerim. Ratels, stampen met je voeten of klappen in de handen zijn manieren om de naam van Haman niet te hoeven horen. Een voorwerp waar je ook veel lawaai mee kunt maken, is de schudkoker. Zie www.tovclub.nl voor een voorbeeld.

Maak Hamansoren

Ingrediënten:

- 1 pond bloem
- 4 eieren
- 100 ml water
- frituurolie
- poedersuiker

Klop de eieren met het water. Doe het meel in een diepe bak en maak een kuiltje in het midden waar je het eiermengsel in giet. Kneed het deeg en maak er 10 ballen van. Bewaar de deegballen 1 nacht in de ijskast. Rol nu elke bal uit tot een flinterdun deeg en snijd daar ruiten uit. Bak de deegruiten in de hete frituurolie, laat ze uitlekken en bestrooi ze met poedersuiker.

De Tien Geboden

Als Joodse mensen een afbeelding maken van de twee stenen tafelen met daarop de tien geboden, dan zie je in plaats van de tien geboden vaak alleen de eerste tien letters van het Hebreeuwse alfabet staan. Dat is een soort afkorting. De Hebreeuwse letters hebben namelijk allemaal een waarde. Zo staan de eerste tien letters voor de getallen 1 tot en met 10.

Hieronder zie je het Hebreeuwse alfabet. Maak een afbeelding van twee grote stenen tafelen en schrijf daarop de eerste tien letters van het Hebreeuwse alfabet.

	waarde	Hebreeuws	uitspraak		waarde	Hebreeuws	uitspraak
1	1	א	alef	12	30	ל	lamed
2	2	ב	beet	13	40	מ	mem
3	3	ג	kimel	14	50	נ	noen
4	4	ד	dalet	15	60	ו	samech
5	5	ה	hé	16	70	ע	ajin
6	6	ו	wav	17	80	פ	pé
7	7	ז	zajin	18	90	צ	tsadie
8	8	ח	cheet	19	100	ק	kof
9	9	ט	teet	20	200	ר	reesj
10	10	י	jod	21	300	ש	sjien
11	20	כ	kaf	22	400	ת	tav

copyright: Jeled-NIK